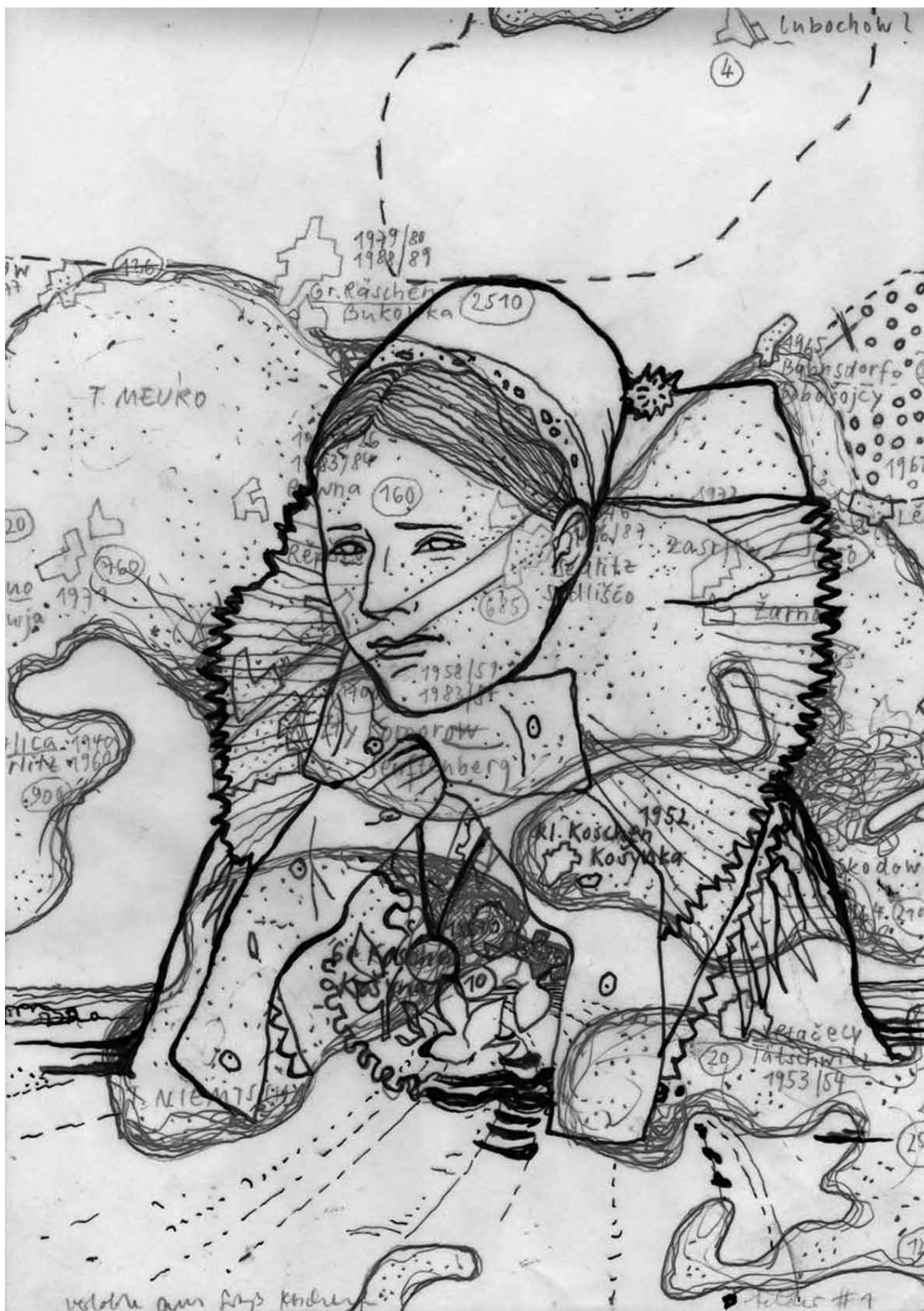

Česko-lužický

Ročník XX
Číslo 1 / leden 2010

věstník

Dolování na Złokomorowsku. Z cyklu kreseb Maji Naglowé Pola vystavených v Lužickém semináři (otevřeno každou středu 13–15 h).

BJEZ WČERAWŠEHO DNJA NJEJE JUTŘIŠEHO

Timo Meškank wo serbskosći Lipska

Pomjenowanje města Lipska je słowjanskeho pochada. Na tym njeje dwěla. Někotři rěčespytnicy-lajkojo měnja džensa, zo je pomjenowanje keltiskeho pochada. Wopodstatnjenje zda so być přeswědčace: „Etablěrowane zhladowanje, zo bu Lipsk wot Słowjanow založeny, je so čas NDR přesadziło – zhladuju na tehdy dominowacu słowjansku wobsadnisku móc. Nětko njemóža so někotři wědomostnicy hižo toho wzdać.“ (Leipziger Volkszeitung 22. 12. 2008) Bohužel pak ani to jedne ani to druhe njetrjechi. Rusojo njesu so ženje za słowjanske korjenje kraja zajimowali, nawopak, mjenuja džě město do džensnišeho po němskim Лайпциг. A wědomostnicy njesu hakle před potsta lětami dopóznali, zo pochadza mjeno Lipsk wot słowjanskeho lipa. To je hižo prastary lac. Mjenujemy tajki zjaw zhladowanja na woprawdžitosć selektiwne zaznaće. Jedna so wo psychologiski fenomen, kotryž móžemy skrótko takle wopisować: „Selektiwna percepcja to ogólne okrešenje błędów poznawczych polegających na nieświadomej zmianie naszej percepcji przez nasze oczekiwania i przekonania.“ (Wikipedia)

W Budyšinje, hdžež je sydło najwjace serbskich institucijow, pěstuje so tohorunje selektiwne zaznaće serbskosće. Dietrich Šotta, kotryž měsačnje w Serbskich Nowinach nastawk pod nadpismom zboka widžane wozjewja, je so njedawno rozepisował wo 200-lětnj rěčnicy založenja Humboldtoweje uniwersity w Berlinje. Je uniwersite wupřał nowe blyščace wuspěchi a doda: „A tole přeju wosebje tež dostojnej Lipšćanskej uniwersite, na kotrejž kubłamy dale – zhromadnje z docentami z Łužicy a ze słowjanskeho wukraja – hlowny dorost za slědženje a wuwučowanje, za kulturu a zarjadnistwo w serbskim sydłenskim runje.“ (SN Předženak 20. 11. 2009) Njewěm, čehodla ma awtor za tak wažne wuzběhnyć, zo wukubłuja wón a wuwučowacy z Łužicy (kaž tež ze słowjanskich krajow) w Instituce za sorabistiku na Lipšćanskej uniwersite studentow. Njech tomu je, kaž chce. Přiwšěm rysuje so skresleny wobraz wo personalnym wuhotowanju instituta, wo wuwučowanju w mjenowanym uniwersitnym instituce. Wobhladamy-li sej aktualne wuwučowanske ličby, kaž je na př. Matthias Theodor Vogt a Vladimir Kreck w swojej analzy serbskich institucijow, spěchowanych wot Založby za serbski lud, podawataj, wujewi so cyle hinaši wobraz: *ći, kotřiž z Łužicy*

dojěždźuja, wuwučuja 15 hodžin tydžensce, ći, kotřiž ze słowjanskeho kraja pochadzeja, 28 hodžin, ći, kotřiž žadyn z tuteju kriterijow njespjelnjeja, pak 36 hodžin.

Wuwučowacy Instituta za sorabistiku na Lipšćanskej uniwersite wudawaja přidatnje k swojemu džětu hišće časopis. Mjenuje so „Sor@pis“ a je digitalnje w interneće přistupny. Nawjazuje na časopis „Sorapis“, kotryž su studenća sorabistiki pjeć lět dołho wudawali. Michał Nuk, kotryž hdys a hdys do měsačneje rubriki Serbskich Nowin „Wo knihach a kniharni“ dopisuje, je tam serbskej zjawnosći we Łužicy zdžělił, zo tajki časopis eksistuje. Zdobom wón – swoje wuwjedženja do rjanych stowow drasćo – naspomnja, zo dyrbi časopis bjez podpěry Založby za serbski lud wuńć a doda: „Jednu lěpšinu nowy Sor@pis porno Sorapisej bjezdwěla ma: je z nul-koma-nul eurami na kóždy pad tuńši. Tuž njesmě najwažniše přeće pobrachować – mnoho čitarjow a zjawneho diskursa.“ (SN 25. 4. 2008) Njenaspomnja so wšak přičina, čehodla mjenowana založba wudawanje njespěchuje. Marko Suchy, jeje direktor, je so mjenujcy pola Dietricha Šotty naprašował, hač je spěchowanje woprawnjene. Wotmołwa bě negatiwna, jedyn wědomostny časopis za sorabistiku dosaha. Wo tutym pječa jeničkim časopisu je Dietrich Šotta pod nadpismom zboka widžane njedawno rozprawjał a twjerdžił: „Ale hišće njeje so wšudže rozpowědało, zo je interdisciplinarny časopis [Lětopis] zdobom atraktiwna, informatiwna lektura za serbski a němski publikum, za angažowanych wučerjow, nowinarjow abo studentow. (Či posledni su swój Lipšćanski Sorapis z lětnikom 2004 zastajili – tež jim steji institutny periodikum k dispoziciji).“ (SN Předženak 22. 5. 2009) Přečitawši sej jeho wuwjedženja sym bjezradny. Čehodla měli wučerjo a studenća do přewažnje němskorěčneho časopisa dopisować? Čehodla dosaha jedyn jenički sorabistiski časopis? Čehodla rozsudža słowo jeničkeho čłowjeka wo dónće sorabistiskeho slědženja? – Lipsk je so zaso stał z rjanym městom. Wone bě, je a wostanje tež nadal serbske a z tym słowjanske město.

Słowniček: *pochad* – původ; *dwěl* – pochyba; *lac* – vesta, *zaznaće* – vjem; *slědženje* – výzkum; *wuzběhnyć* – vyzdvihnout, zdůraznit; *ličba* – počet; *založba* – nadace; *zjawnosć* – veřejnost; *spěchować* – podporovat; *dosahać* – stačit; *pječa* – přý

 NOVINY

Z DOMOVA

6. listopadu se v kavárně pražského divadla Na Prádle jako každý první pátek v měsíci konal **překladatelský večer**, odjakživa přezdívaný podle lokálu, kde tradice začala, „Bubeníči“. Opět po půl roce byl koncipován jako prezentace posledních čísel měsíčníku pro světovou literaturu Plav. Na programu tak bylo čtení ukázek z čísel letošního léta a podzimu: sešitu staroseverského, portugalského a brakového. Jelikož smysl pro škvár byl vlastní i některým autorům NDR a jelikož redakce Plavu koncipovala číslo jako drobnou zprávu o podobách braku v tzv. malých evropských literaturách, došlo také na Lužici. Překladatel Radek Čermák vybral povídku někdejšího šéfredaktora Nowého Casnika Wylema Bjera Když se sejdou srbští duchové (1971), ve které lužickosrbské folklórní postavy, jako je polednice či čaroděj Krabat, líčí pokroky družstevníků z Blat. Na překladatelském večeru se povídky bravurně ujala rozhlasová režisérka Hana Kofránková, která posluchačům celé dílo předestřela záměrně a trefně ve stylu Jiřiny Švorcové. Její vystoupení pak doplnil krátkým komentářem

překladatel. Dle reakcí publika, které s přepáleným, ale upřímným literárním socialismem souhlasilo bezvýhradně, lze spokojeně stát za tím, že původní úvaha Čermáková a následná Kofránková, proč a jak toto dílko zpřístupnit zdejším čtenářům, byly správné.

Lukáš Novosad

Seminář **Pražské stopy Jakuba Barta-Čišínského**, věnovaný 100. výročí úmrtí tohoto vynikajícího lužickosrbského básníka, se konal v sobotu 7. listopadu 2009 v Praze v památných prostorách Lužického semináře. Jednání zahájil v 11 hodin předseda Společnosti přátel Lužice Petr Kaleta úvodním slovem, v němž přivítal přítomné – zejména hosty z Lužice – a krátce promluvil o básnickově životě a profilaci osobní i tvůrčí. Zástupce ředitelky Slovanského ústavu AV ČR Václav Čermák omluvil ředitelku Helenu Ulbrechtovou a tlumočil její pozdrav účastníkům semináře. Následovaly referáty.

Marcel Černý: Zrození básníka v románu Bohumily Šretrové *Chcu domoj* (život a dílo spisovatelky, v Čechách takřka neznámé, se staly nedávno předmětem lužickosrbské diplomové práce, která toto téma poprvé komplexně zpracovává; vyzdvihl náročnost prá-

ce Šretrové a inovativní přístup ke zpracování biografie, opírající se o vnitřní pocity hlavní postavy a vyžívající kontrastu mezi spoutaností kněze a vnitřní nespoutaností básnického génia).

Franc Šěn: Čišinského *Swętto z wyšyny* a stejíščo k literarnej modernje (podrobná analýza třinácté Čišinského sbírky z r. 1907; autor vylíčil souvislosti autorovy tvůrčí krise a význam, který sám Čišinski této sbírce přikládal; zabýval se vztahem k české katolické moderně).

Męrcin Salowski: Mi žiwjenje bę ból a będa a brón a škit a puć bę pjero (doyen srbského katolického duchovenstva zahájil známým citátem svou přednášku zaměřenou na život a tvůrčí vývoj Čišinského).

Rudolf Kilank: Prędowanja JBC jako kapłana při Dwórskej cyrkwi w Drježdżanach 1880–1895 (kazatelská činnost jako méně známá sféra, v níž se uplatňoval Čišinského talent).

Po polední přestávce následovala recitace ukázek z básnického díla JBC. Srbské originály přednášeli Jęwa-Marja Čornakec, Jurij Łuścanski a Franc Šěn, české překlady Zuzana Bláhová-Sklenářová, Radek Čermák a Antonín Kříž. Zazněly například slavné verše Slovanům či Na Belvederu, ale i řada méně známých básní. Recitační program moderoval Josef Bartoň. Obecenstvo potěšilo všechny přednášející hojným potleskem. Odpolední blok pokračoval přednáškou *Trudly Kuringowé Wliw słowjanskeje kultury na mlodoserbske hibanje* (literární a myšlenkové hnutí, jehož byl JBC významným příslušníkem, jeho vztah k dalším slovanickým kulturám a recepce podnětů zejména z prostředí českého a polského) a promítáním filmu *Jakub Bart-Čišinski – tragiski rebel abo ženij?* Plánovaný koncert známé lužickosrbské pěvkyně Tanji Donatec na texty vycházející z Čišinského tvorby se bohužel nekonal, důstojnou náhradu poskytl pěvecký sbor Byzantion; přednesl známou lužickou ukolébavku *Męj ty dobnu nóc*.

Účast byla nad očekávání velká, refektář stěží stačil. Mnozí účastníci dokonce stáli vzadu za řadami sedadel, protože se na ně nedostalo místo k sezení. Pochválit je třeba studený bufet, který pořadatelé přichystali na polední přestávku k občerstvení přítomných; jeho ozdobou byla kvalitní česká vína. O přestávce bylo také možno za výhodné ceny zakoupit lužickosrbské publikace, české knihy týkající se Lužice a Srbů i upomínkové předměty.

Zuzana Bláhová-Sklenářová

Posluchači v Lužickém semináři. Snímek Davida Lenka.

Již po třinácté jsme 20. listopadu ve Varnsdorfu měli možnost zhlédnout **Svátek lužickosrbské poezie**, již po třinácté nás Milan Hrabal provedl jedním z pořadů. Stejně jako minulý ročník, i letos diváci zažili něco nového. Básník a šéfredaktor Serbských nowin Benedikt Dyrlich se stále ještě zotavuje po vážné dopravní nehodě, a proto se letošního ročníku ujal jeho zástupce Alfons Wićaz. Jeho žena Wórša jako sbormistryně a ředitel školy Męrko Šmit jako technický doprovod přijeli s žáky základní

školy v Chróscicích, aby představili v několika ukázkách hudební tvorbu Jurije Winara (viz rubriku Letopis). Hrabal pozval studenty místního gymnázia, aby jim Lužici v rámci tohoto programu krátce představil. Nebyla to však suchá přednáška. Mládež se pokoušela uhádnout původ srbsky čtené ukázky z knihy Genesis, a čekaly na ni i další otázky, které jim Srby přiblížily. Nakonec se museli první sloku jedné z Winarových písní naučit nazpaměť a zazpívat ji společně s chróscickými dětmi. Tím se moderátor pořadu obratně vyhnul nebezpečí, že žáci si program „odsedí“. Kromě žáků byl program otevřen i pro veřejnost – přišli především starší posluchači, mezi nimi i několik zdejších Srbek. Celkem přišlo přes šedesát diváků. Akce se konala v nové budově varnsdorfské městské knihovny (nyní Městské centrum kultury a vzdělávání), kterou z vlastních prostředků velkoryse rekonstruovalo město Varnsdorf za částku 62 milionů. Takový přístup ke kultuře je vskutku příkladný. Ve Varnsdorfu vzniklo více než důstojné zázemí pro četné literární akce, které knihovna pořádá. Nezbyvá než popřát ředitelce Iloně Martinovské a jejímu zástupci a pracovníkovi hudebního oddělení Milanu Hrabalovi, aby se jim dařilo jako dosud a vyšla jim žádost o česko-lužický kulturní projekt financovaný prostředky z evropských fondů!

račk

Chróscičtí žáci, Milan Hrabal a varnsdorfské obecenstvo. Snímek Ilony Martinovské.

V rámci projektu Další vzdělávání pracovníků v oboru filologicko-areálových studií, spolufinancovaného Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky, zazněla 14. prosince na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity přednáška Mgr. Petra Kaliny **Sociokulturní aspekty ztráty lužickosrbského národního vědomí na přelomu 19. a 20. století**. Přednášející se zaměřil na vytrácení národního vědomí u Lužických Srbů v období od 80. let XIX. století do 20. let XX. století v oblasti hudebního folkloru a jeho postupnou přeměnu na folklorismus. Kalina zmapoval výskyt velkých a malých houslí ve zmíněném období na základě záznamů v dílech různých etnografů a poukázal, jak jejich folklorní užívání ustupovalo, až zcela vymizelo. Přednáška byla výjimečná nejen svojí sorabisticou tematikou a multidisciplinárním přístupem, ale také tím, že byla určena primárně odborníkům – akademickým pracovníkům a doktorandům Ústavu slavistiky FF MU.

jš

Z HORNÍ LUŽICE

(SN 27. 10.) Mezi náměty zhořeleckého vědce Theodora Vogta na reorganizaci lužickosrbských institucí vyvolává velkou diskusi **návrh na spojení budyšínského Srbského ústavu a Ústavu sorabistiky Lipské univerzity** do tzv. Srbského ústavu malých jazyků a kultur Evropy se sídlem v Budyšině. Nová instituce by měla ze správního hlediska patřit pod Fakultu ja-

zykových, literárních a kulturních věd Technické univerzity v Drážďanech. Studenti by tak navštěvovali vyučování částečně v Budyšině a částečně v hlavním městě Saska. Ředitel budyšínského ústavu Dietrich Šolta tuto myšlenku považuje za zajímavou, poukazuje však na možné nedostatky v podobě menší atraktivity studia sorabistiky. Budou-li totiž posluchači studovat v Budyšině a Drážďanech, budou mít ve srovnání se studiem v Lipsku méně možností volby studijních kombinací. Ředitel lipského ústavu Edward Warnar však podobné rozpaky nesdílí. Poukazuje na to, že v Drážďanech jsou vypisovány učitelské obory a dokonce i katolická teologie, která v Lipsku chybí. Oba studijní směry by mohly být součástí vhodné kombinace se sorabistikou. Warnar také poukazuje na to, že studium v Budyšině by se mohlo stát atraktivním i pro další evropské studenty, kteří se chtějí zabývat menšinovými jazyky a kulturami. Návrh visí na http://stiftung.sorben.com/docs/IKS_Empfehlungen_Sorben_091205r.pdf.

(SN 28. 10 a 23. 11.) Serbske nowiny požádaly několik představitelů lužickosrbského veřejného života, aby se vyjádřili k návrhům Theodora Vogta na **reorganizaci srbských institucí**. Od hudebního skladatele a místopředsedy Svazu srbských umělců Detlefa Kobjely se listu dostalo kategorické odpovědi: „Nečetl jsem to, protože si dokážu představit, co je tam napsáno. Mám své návrhy a ty při vhodné příležitosti předložím. Nemají však s náměty prof. Vogta nic společného.“ Kriticky se vyjadřovali i další respondenti. Předseda svazu obcí *Při Klósterskej wodže* Alfons Ryčer v anketní odpovědi dokonce zopakoval silná slova budyšínského zemského rady Michaela Hariga, že náměty „nemají ani cenu papíru, na němž jsou napsány.“ Vogtovy náměty se o měsíc později staly také terčem ostré satiry lužickosrbských studentů na loňské 135. schadzowance, která se konala 21. listopadu v sále budyšínské Króny.

V dubnu 2010 bude po několika letech odstávky obnovena těžba v **rychwałdském povrchovém dole**. Dobývání hnědého uhlí je zde naplánováno až do roku 2042. V uplynulých třech letech investoval energetický koncern Vattenfall do modernizace techniky v této jámě 300 miliónů euro. Koncern přislíbil, že při rozšiřování dolu nebude odbagrovávat žádné další vesnice.

Bildung und Gelehrsamkeit in der frühneuzeitlichen Oberlausitz. Ve dnech 6.–7. listopadu 2009 se v Žitavě sešli členové a příznivci **Hornolužické společnosti věd** (viz článek v ČLV z února 2009) k dalšímu z pravidelných jednání, konaných každoročně vždy na jaře a na podzim. Společnost, která prošla v posledních měsících poměrně bouřlivými proměnami, dokázala opět uspořádat jednání zajímavé pro laickou i odbornou veřejnost, tentokrát ve spolupráci s městskými muzei v Žitavě a žitavskou městskou knihovnou (*Christian Weise Bibliothek*).

Tematicky celé symposium vymezila vzpomínka na Kristiána Weiseho (1642–1708), potomka českých exulantů, významného pedagoga a literáta. Weise (vyznáním luterán) působil od roku 1678 jako rektor na žitavském gymnáziu a dopisoval si mj. i s českým jezuitou Bohuslavem Balbínem. Právě Weiseho korespondence by měla být v příštích měsících editována; jistě poskytne řadu informací i k vazbám mezi Lužicí a Čechami. Weise stál také u zrodu městské (radní) knihovny v Žitavě, pojmenované ostatně dnes jeho jménem.

Na Weiseho počest byla v Žitavě uspořádána letos výstava, přibližující jednak jeho osobnost, jednak dějiny zdejší knihovny (*Weises Geschenk. Gelehrsamkeit, Unterhaltung und Repräsentation im barocken Zittau*. Odkaz Weiseho. Učenost, zábava a reprezentace v barokní Žitavě). Na přípravě výstavy se podílel zejména nový ředitel žitavského muzea Marius Winzeler a ředitel *Altbestandu* žitavské knihovny Uwe Kahl. Expozice je umístěna v muzeu, autentických prostorách tzv. *Heffterbau* (na-

zvaná po měšťanu Heffterovi), přistavbě k bývalému žitavskému minoritskému klášteru, kde byl zřízen knihovni a výstavní sál. V přízemí této budovy přitom v Žitavě fungoval tzv. „český kostel“, modlitebna, kde se scházela až do poloviny 19. století česká exulantská obec v Žitavě. Právě zajímavou výstavu, kterou je možno navštívit do ledna 2010, můžeme vnímat jako podnět k návštěvě Žitavy, bývalého českého města, z České republiky dobře dostupného. Žitava jinak návštěvníky přitahuje zejména svými zde trvale vystavenými tzv. postními plátny (*Fastentücher*).

Samotné symposium se věnovalo především intelektuálním dějinám Horní Lužice v raném novověku, čímž se mj. snažilo polemizovat i s tradiční představou Horní Lužice jako regionu, kde je obtížné dosáhnout vyššího vzdělání. Je přitom zřejmé, že řada hornolužických městských gymnázií – zejména ve Zhořelci, Žitavě a Budyšině – neměla už v raném novověku k akademiím daleko; úvodem bylo vzpomenu, že dnes je možnost získat vzdělání v Horní Lužici vlastně lepší než kdykoli předtím, díky zdejší *Hochschule Zittau/Görlitz*.

Jednání otevřel Uwe Koch (Postupim) přednáškou o významném hornolužickém intelektuálově dr. Gregoriu Mättigovi (†1650), lékaři, zakladateli studijní nadace v Budyšině, který pěstoval i četné vztahy s Čechami. Byl ve spojení s rodinou Berků z Dubé, angažoval se během stavovského povstání v Čechách a byl např. kmotrem řady českých exulantů. Díky jeho nadaci mohli studovat nejen členové hornolužických městských elit, ale např. i řada Lužických Srbů. Od konce 19. století působení nadace stále více komplikovala inflace. Zlikvidovalo ji působení nacistů a komunistů. Nyní se jí pokoušejí obnovit Mättigovi potomci.

Winfried Müller (Drážďany) pojednal obecně o raně novověkých vzdělanostních dějinách Svaté říše římské národa německého. Martin Holý (Praha) se zaměřil ve svém příspěvku na vztahy zhořeleckého gymnázia k Čechám, zejména na příslušníky českých šlechtických rodin, kteří studovali ve Zhořelci. Peter Kunze (Budyšín, dlouho působil jako historik Srbského institutu v Budyšině) obohatil perspektivu jednání o pohled na srbské základní školství v raném novověku.

Pro české prostředí má jistě svůj význam výzkum Günthera Rautenstraucha (Výmar), zaměřený na korespondenci rektora žitavského gymnasia Christiana Weiseho. Rautenstrauch představil Weiseho názory na vzdělání a dotkl se i jeho kontaktů s Bohuslavem Balbínem. Philine Brandt (Mittelherwigsdorf) pak představila školní řád žitavského katechety Martina Grünwalda (1664–1716).

Žitavského symposia se účastnili – jak je tomu v Hornolužické společnosti věd zvykem – hojnou měrou nejen dějepisci, literární vědci a historikové umění, ale také četní zástupci laické veřejnosti. Jednání otevřelo řadu témat zajímavých pro Čechy. Projevila se tu též stále intenzivněji se rozvíjející spolupráce Hornolužické společnosti věd se Srbským institutem v Budyšině.

Jan Zdichynec

(NC 45) Přes 70 posluchačů počátkem listopadu zcela zaplnilo společenskou místnost Njepilovic dvora v Rowném na Slepsku. V slepském nářečí tu četla **Roža Šenkarjowa** své básně z nově vydané sbírky, kterou při příležitosti jejich nedávných 75. narozenin vydalo Ludowe nakladnistwo Domowina. Svátek byl doplněn pěknou hudbou a dobrým selským jídlem. Zpívaly *Rowniske glosy*, které Šenkarjowa založila a dodnes vede. Zapojily se i děti a jejich výstup byl zvolen záměrně. Šenkarjowa často ve svých básních zdůrazňuje lásku k domovu, slepské vsi. Zároveň vyjadřuje obavy před šířícími se povrchovými doly. A co je větší výraz nadějí než děti?

(SN 17. a 23. 11.) Třicátý první **Svátek lužickosrbské poezie**, který organizovali srbští literáti, hudebníci a studenti spolu s básníky z České republiky, Polska a Německa, byl věnován

stému dvacátému výročí narození Jana Skały a stoletému jubileu Jurije Winara. Součástí akce byla prezentace děl obou básníků v Budyšině, Radworu, Njebjelčicích a severočeském Varnsdorfu. V rámci Svátku byla také v Smolerově knihkupectví představena nová slovenská antologie srbské poezie s názvem *Madona má červenú dušu*, která vyšla v bratislavském nakladatelství MilaniuM. Více než stostránková publikace obsahuje básně Marji Krawcec, Tomasze Nawky, Bena Budara a Róži Domašcyny. Na slovenském přebásnění se podíleli Dana Podracká, Ján Zambor, Milan Richter a Peter Čačko. Kniha je vybavena ilustracemi Isy Bryccyny.

(SN 30. 11.) V radě **rozhlasové stanice MDR**, která zajišťuje mj. lužickosrbské vysílání, poprvé po dvanácti letech nezasedl žádný Srb. Předsednictvo Domowiny proti tomuto kroku vystoupilo s ostrým protestem, jehož znění schválilo na zasedání 28. listopadu. Domowina zároveň požaduje, aby zastoupení Lužických Srbů v radě MDR bylo do budoucna legislativně ukotveno.

(SN 8. 12.) Frakce strany Levice zastoupená v radě budyšínskému okresu navrhla, aby **školní autobusy**, které svázejí žáky z vesnic, byly plně hrazeny z okresního rozpočtu. Návrh nebyl radou okresu přijat, a tak rodiče budou i nadále přispívat na dopravu svých dětí 8 euro za každého žáka prvního stupně a 13 euro za žáky druhého stupně a gymnazisty. Podíl příspěvků rodičů tvoří cca 20 % celkových nákladů na autobusy.

(SN 10. 11.) Obsahem **návrhů na úsporná opatření** chodu lužickosrbských institucí je i transformace večerníku Serbske nowiny v tištěný týdeník, který by měl každodenní verzi na internetu. Proti tomuto návrhu se postavil Německý svaz novinářů, který na svém sjezdu v Berlíně 9. listopadu přijal rezoluci podporující zachování Serbských nowin coby denního listu.

Z DOLNÍ LUŽICE

(NC 42) Katja Kjudar, **zástupkyně slovinšské menšiny** v Itálii, navštívila Lužici. Dva týdny strávila v Horní Lužici, jeden v Dolní. Co se týká Dolní Lužice, chválila například školský systém *Witaj*, z jejich úst však zazněla i zřetelná kritika. Podle ní je sice zachování lidových krojů, zvyků a tradic podstatné, ovšem bez udržení a šíření dolnolužickosrbského jazyka neúplné, polovičaté. Velmi se podivila tomu, že *Bramborske serbske radijo* vysílá v dolní lužické srbštině jenom dvě hodiny denně, Slovinci v Itálii mají své vysílání po celý den. Podle jejího názoru by také srbský rozhlas měl přinášet nejen zprávy, které se týkají Lužice a Srbů, ale také informace z Německa a celého světa.

(NC 43) Neznámí pachatelé **poškodili hřbitov sovětských vojáků** v Chotěbuzi. Policie našla 30 převálených náhrobních kamenů pomalovaných hákovými kříži. Také vojenský pomník byl počmáraný. Starosta města Frank Szymanski byl vyděšen a rozzloben, podle něho zhanobení hřbitova zraňuje city všech slušných lidí.

Dolnolužické ženské kroje se vyznačují **lapami**, velkými šátky složitě vázanými někdy i přes kartonovou podložku. Uvázat náležitě *lapu* je velmi obtížné. Však také vázání jedné *lapy* trvá celé hodiny! Již jen málokterá z dolnolužických žen toto umění ovládá. Mezi ně patří Lowiza Wendtowa, které bude letos 98 let. Bude však mít následovnici, Brigittu Brylkowou z Janšojc, které tuto dovednost předává. Brigitta Brylková již vázala *lapy* místním ženám a pro obecní muzeum.

(NC 45) Výsledky referenda ve východolužickém (polském) Gubině jsou nyní oficiálně známy. Obyvatelé se vyslovili **proti otevření povrchových dolů** na hnědé uhlí. Proti těžebním jamám bylo celkem 1855 obyvatel, pro 874; zúčastnilo se 47,4 % obyvatel.

Serbske blida (srbskojazyčná setkávání nad různými téma-

ty) v Zušowě na okraji Blat končí. Pořadatelé Fryco a Helga Šymankovi již kvůli stáří a zdravotním důvodům nechtějí pokračovat. Zušowská setkání probíhala po 11 let, poslední se konalo 31. X. 2009. *Blida* v oblasti Blat však budou zachována. Farář Christoph Schütt bude zvat zájemce o povídání v lužickosrbském jazyce na faru do Dešna.

(NC 46) V listopadu se v Chotěbuzi konal 19. **festival východoevropského filmu**. Promítalo se přes 140 filmů z 35 zemí, těžištěm byly filmy z Černomoří, z Ruska, Polska a Kazachstánu. *Lubinu*, hlavní cenu festivalu, dostal srbský válečný film *Obični ljudi*. Další *Lubiny* byly uděleny za nejlepšího herce, herečku a režii. Jeden z filmů, *Träume der Lausitz*, se týkal současné Lužice, povrchových dolů na hnědé uhlí. Po uvedení filmu režisér a dva herci diskutovali s diváky. Pro velký zájem byl film promítán ještě jednou. I letos se festivalu účastnil rekordní počet diváků, celkem zhruba 18 900.

(NC 48) V Drjowku a okolí, jihozápadně od Chotěbuzi, kde lužickosrbský jazyk usnul před 70 lety, se děti i dospělí této řeči opět učí. Letos na jaře proběhl krátký kurz na základní škole v Lutoli, na podzim se konaly hned tři kurzy: pro dospělé v Drjowku, pro děti v Drjowku a v Lutoli. Zásahu na výuce mají **Šula za dolnoserbsku rěc a kulturu** a učitelka paní Winkelmanowa. V Drjowku se kurzu zúčastnilo 11 dětí, které Winkelmanowa dokázala natolik zaujmout, že chtějí ve výuce pokračovat. Místní hledají své kořeny a řadou činností usilují o zachování srbské kultury. Příklady jsou *Janske rejtowanje* v Kózlím, *rejtowanje wó kołac* v Golašowě nebo *Serbska tkajerka špa* v Drjowku, která kromě stálé výstavy poskytuje prostor pro pořádání rozmanitých akcí.

Skupina Srbů z Dolní i Horní Lužice se počátkem listopadu ocitla na polárním kruhu! Stalo se tak během návštěvy národa Sámů (Laponců), kteří žijí na severu Švédska. Výpravu s podporou Vattenfallu uspořádalo sdružení **Serbski kulturny turizm**, které v Lužici usiluje o to, aby se návštěvníci mohli lépe a více seznamovat s dějinami, kulturou a jazykem Srbů. Sdružení se také zajímá o to, jak jiné národnosti menšiny v Evropě přistupují k turistickému ruchu. Vattenfal má své projekty také u Sámů, provozuje zde vodní elektrárny. Při výstavbě přehrad byla zabráněna půda, na které Sámové pásli soby. Vattenfall jim náhradou obstaral jiné pastviny a zařídil, že na svá stáda mohou dohlížet z vrtníků, což jiným obyvatelům Švédska není dovoleno. Jak je to tedy s turisty u Sámů? Pokud někdo do těchto končin zavítá, bývá to zpravidla kvůli jedinečné přírodě. Sámové navíc nechtějí, aby turisté narušovali jejich způsob života. Nechtějí dělat to, co si turisté přejí vidět a slyšet. Přesně tohle je však problém Lužických Srbů, například v Blatech, kde silný turistický ruch ničí svéráz, původnost a věrohodnost kulturního života.

(NC 49) V okrese Spréva-Nisa volí obyvatelé přímou volbou **zemského radu**. O zvolení usilují současní *krajny ražc* Dieter Friese, starosta Drjowku Harald Altekrüger a poslední v trojici kandidátů Diethelm Pagel. Drjowecký starosta láká voliče i letákem v srbštině.

Na počátku prosince byla v Zaspěch, v severní části Chotěbuzi, odhalena pamětní tabule v srbském a německém jazyce, která připomíná národního pracovníka **Kita Šwjelu** (1836–1922). Deska byla umístěna na domě, ve kterém se narodil, slavnostního odhalení se zúčastnilo okolo 70 osob. Kito Šwjela se po celý svůj život zasazoval o srbský lid a jazyk. Byl po 51 let redaktorem lužickosrbských novin, ve škole vyučoval srbský jazyk, vedl pěvecký sbor, psal povídky a básně. V roce 1880 spoluzaložil Matici srbskou, pořádal první srbské pěvecké slavnosti. Aby vše zvládl, spával pouhé čtyři hodiny. Duchovní činnost vyvažoval prací na zahradě.

Z NĚMECKA

(SN 27. 10.) CDU, FDP a CSU podepsaly 26. října **spolkovou koaliční dohodu**, ve které mj. zakotvily podporu národnostních menšin. O Lužických Srbech smlouva praví: „Koalice respektuje finanční dohodu s Nadací lužickosrbského národa“. Smlouva dále obsahuje obecné formulace týkající se všech národnostních menšin na území Německa: „Ochrana a podpora všech čtyř národnostních menšin v Německu, které bytostně přispívají kulturnímu obohacení Německa, zůstává nadále důležitou záležitostí spolkové vlády.“

(SN 29. 10.) Politické strany SPD a Die Linke, které po volbách v Braniborsku vytvořily koalici, zakotvily do koaliční smlouvy také bod týkající se **financování Srbů**. V oddíle „Věda, bádání, kultura“ se praví: „Koalice stojí za integrativní menšinovou politikou, která chápe kulturu a jazyky etnických menšin a také regionální jazyky jako obohacení společenského života obyvatel naší země a celého světa. Spolu se Spolkovou vládou a Svobodným státem Sasko bude nadále podporovat Nadaci lužickosrbského národa.“

Zprávy ze Serbských nowin podal Petr Ch. Kalina, z Nowého casniku Miloš Malec.

Na 22. mezinárodním veletrhu jazyků a kultur **Expolingua** v Berlíně, na kterém mohli návštěvníci získat informace o jazykových kurzech, studiu v zahraničí, praxi po celém světě a nejnovějších výukových materiálech, jakož i o jednotlivých

kulturních regionech (např. o Bascích, kteří byli zastoupeni rovnou na třech různých stáncích), se představili také Lužičtí Srbové. Na svém stánku poskytovali informace o Lužici, kultuře a jazyku, a to prostřednictvím letáků a samozřejmě také ústně. K nahlédnutí a ke koupi byly publikace z nakladatelství Domowina. V pátek 20. listopadu v rámci doprovodného programu seznámila na přednášce *Das bilinguale sorbische/wendische Sprachprogramm WITAJ in Brandenburg* Madlena Norbergowa z jazykového centra *Witaj* šestičlenné publikum s principy a průběhem dvojjazyčného vzdělávání v Dolní Lužici. Zatímco v přednášce samotné neskrývala nadšení a optimismus, v následné diskuzi – kvůli níž se vyměřených třicet minut protáhlo na téměř šedesát – blíže popsala některé problémy, např. chybějící a neustálenou terminologii, a to třeba i pro matematiku prvního stupně (dokonce přiznala, že s porozuměním pokynů právě v učebnicích matematiky má sama problémy, protože se v nich ve velké míře používají dosud nezavedené pojmy). Dalším negativním prvkem je skutečnost, že vyučující, kterých je tak jako tak nedostatek, nejsou rodilí mluvčí a samozřejmě ani po intenzivním kurzu, který musí absolvovat, aby v rámci projektu *Witaj* mohli vyučovat, zdaleka nedosahují kompetencí rodilých mluvčích. Jazykové znalosti, které dětem předávají, jsou pak omezené jen na to, co ten který učitel ovládá. Jedním z největších problémů je podle Norbergowé to, že učitelé jako Nesrbové nejsou dětem schopni předat nadšení „za to serbske“. **Stanislav Tomčík**

ZDEŇKA VALENTY

Po více než dvou letech jsem měl opět možnost zavítat do Lužice. Bylo to u příležitosti konání mezinárodní vědecké konference **Jakub Bart-Čišinski (1856–1909) – wobnowjer serbskeje literatury**, již ve dnech 15. až 17. října 2009 uspořádal Lužickosrbský institut. Na konferenci vystoupilo celkem 25 referentů z pěti zemí (3/10 Německo/Lužice, 5 Polsko, 3 Ukrajina, 3 Česko a 1 Finsko). Pro příjemnější pobytu byl pro zahraniční účastníky připraven také kulinařský a kulturní program.

Zahraniční hosté byli ubytováni v hotelu Holiday Inn, od něhož byl také vypraven autobus, který se ve čtvrtek 15. X. přibližně v 17 hodin za slabého deště rozjel se všemi účastníky do Pančic-Kukowa v katolické Lužici. Obě tato místa jsou spjata s básníkovým narozením, častým pobytem a jeho skonek. První zastávka byla u rodného domu v Kukowě. Zde za již vydatnějšího deště (ten nás koneckonců provázal po celý zbytek dne) nás F. Šěn z Institutu upozornil na pamětní desku a pověděl nám něco o architektonické proměně tohoto stavení. Od této pamětní desky jsme se přesunuli o pár desítek metrů dál k domu s pamětní deskou v Pančicích, která nás informovala o tom, že zde Čišinski pobýval před svou smrtí. Kromě této desky bylo z domu vidět také nápis, který zpravoval o možnosti ubytování v době prázdnin (*Ferienzimmer*). Velmi mě to zaujalo, protože pronajmaná místnost byla přesně ta, ve které Čišinski trávil nejvíce času. Od tohoto místa jsme už šli do místní srbské základní školy Jakuba Barta-Čišinského, kde se měla konference slavnostně zahájit. Ale ještě před zahájením předsedkyně domowinské župy Michała Hórnika Trudla Kuringowa provedla účastníky konferencí po Čišinského skromném památníku, který je umístěn ve středně velké místnosti při vchodu do školy po pravé straně. Zde jsme si za podrobného výkladu T. Kuringowé o básníkově životě prohlédli vystavené exponáty. Jednalo se o fotografie, vydané básnické sbírky, rukopisy, upomínkové předměty aj. Po této prohlídce, která trvala asi 30 minut, jsme se přesunuli do auly, která byla o poschodí výš. Zde nás krátce po 18. hodině srdečně pozdravila a přivítala místopředsedkyně Domowiny Zala Cyżowa. Vyjádřila

radost nad tím, že Lužickosrbský institut uspořádal vědeckou konferenci o Čišinském za tak hojně účasti z domova i zahraničí.

Po tomto úvodním slově konferenci zahájil prof. Walter Koschmal z bavorského Řezna německy proslovenou přednáškou „Čišinski o Čišinském – k poetologické sebereflexi lužickosrbského básníka“ a vycházela z klasikova *Posledního načiska basnje*, který přednesl lužickosrbsky prof. Christian Prunitsch působící na univerzitě v Drážďanech. Koschmal zhodnotil poslední literární text Čišinského, který jej napsal vědom si své blízké smrti. Podle Koschmala Čišinski konečně své krajany vyzdvihl do výšin a země Srbů se z ostrova přeměnila v moře. Poslední básnický koncept je Čišinského „poslední vůlí“, již vyjádřil nehlubší přání najít cestu k srdcím krajanů. Po krátké debatě k přednášce byli účastníci konference pozváni na společenský večer do blízké *Staré hospody*. Zde nám bylo podáno srbské svatební jídlo: polévka se zvláštně zpracovaným vajíčkem a křenová omáčka s hovézím a chlebem. K dispozici byly i brambory nebo německé knedlíky. Protože majitelé pohostinství mluvili německy, dotazoval jsem se, zda jsou Srbové. Dostalo se mi obvyklé odpovědi, že majitelé jsou Srbové, ale mluví pouze německy. Po večeri asi kolem 20.30 h byl promítnut krátký dokumentární film *Čišinski – pseudonym přečívka*. Po shlédnutí filmu farář Rudolf Kilank poprosil přítomné o společnou modlitbu za J. Barta. Společenský večer byl ukončen asi ve 21.45 h. Nasedli jsme do autobusu a vydali se směrem k Budyšínu. Naši poslední zastávkou toho dne byl Wotrow a hrob Čišinského na místním hřbitově u kostelní zdi. Poněvadž opravdu hodně přšelo, šla nás k básníkovu hrobu jen hrstka. Hrob byl krásně upravený, plný květin a hořících svíček. Obklopovala nás hezká a tajemná atmosféra. Zde nás opět farář Kilank požádal, abychom se pomodlili otčenáš. Při modlitbě jsem nemohl nevzpomenout na Jiřího Mudru, který mě inspiroval a nasměroval mé první vědecké kroky v sorabistice.

V pátek pokračovalo zasedání konference v aule Srbského domu v Budyšíně. Dopolední blok se věnoval převážně lyrice J. Barta. Jako první vystoupila Christiana Piniekowa (Chotěbuz) s příspěvkem, který se věnoval sebraným spisům Čišinského. Nejdůležitější poznatky z této přednášky jsou: se 14 svazky je to nejrozsáhlejší edice LND; realizátorem tohoto obrovského literárněvědeckého díla byl Petr Malink (otec referentky); do edice

nebyla zařazena Čišinského německá kázání z dob jeho drážďanského působení, což Malink nesl s velkou nelibostí. Co mě trochu nadzvedlo, bylo, že Ch. Piniekowa na začátku svého vystoupení s dotčením vyjádřila údiv nad tím, že má přednést svůj příspěvek v lužické srbštině. Další příspěvek pronesl v lužické srbštině německý vědec Ch. Prunisch, který se věnoval Čišinského básnickému cyklu *W zymicy*. V tomto cyklu jsou podle Prunische vyjádřeny básnickovy pocity v době hluboké životní krize. Po tomto příspěvku následoval výstup, tentokrát již německy, dalšího německého literárního vědce z Drážďan prof. Ludgera Udolpha, který zkoumal Čišinského náboženskou lyriku na základě sbírek *Z knihi sonetow a W kuztu njewidzomneho*.

Odpolední blok zahájil Roland Marti ze Saarbrückenu příspěvkem „J. Bart-Čišinski a dolnosěrbske pismojstwo“. Ve svém vystoupení zaujal nejen svou brilantní dolnosěrbsčinou, ale také zjištěním, že Čišinski nejevil značný zájem o písemnictví Dolnolužických Srbů a básnickou tvorbu Mato Kosyka spíše ignoroval. Po něm vystoupil ředitel Srbského institutu Dietrich Šolta, který ve svém příspěvku vyzdvihl velké zainteresování Čišinského v rozvoji srbského divadla. Tomasz Derlatka z lipského institutu sorabistiky promluvil o zneužívání osoby Čišinského a jeho tvorby v dobách nedávno minulých bolševickým režimem NDR.

V podvečerním bloku zazněly ještě dva příspěvky v němčině od Birgit Mitzscherlich z Budyšina a katolického kněze Rudolfa Kilanka. První příspěvek pojednával o saském kléru v druhé polovině 19. století a druhý příspěvek se věnoval kazatelské činnosti J. Barta po dobu jeho působení v Drážďanech. Den byl zakončen zhlédnutím divadelního představení.

Poslední den odstartoval dopoledne jazykový blok. Hinc Schuster-Šewc promluvil o podílu Čišinského na formování novodobého jazyka. Sonja Wölkowa se věnovala Čišinského frazeologismům. Většinou citovala z jeho korespondence obsažené v sebraných spisech. Upozornila na to, že kde neexistoval srbský frazeologismus, který chtěl použít, nahradil ho latinským. Časté byly také doslovné překlady z němčiny (kalky). Anja Pohončowa si zas všimla produktivních slovtvorných modelů, které zavedl

do publicistických textů. Jana Šolčina se zabývala Čišinského jazykovými výpůjčkami.

V poledním a odpoledním bloku vystupovali již čistě zahraniční hosté. Z polských příspěvků mohu upozornit na Tadeusze Lewaszkiewiceze, který se zaměřil na složeniny v tvorbě Čišinského. Nejvíce složenin Čišinski převzal z polštiny. Zajímavý byl i životopis Čišinského sestavený Polkou Renatou Burovou, který byl ještě doplněn o polonika v jeho tvorbě. Nejexotičtější byl příspěvek finského sorabisty Eero Balka z Helsinek, který porovnal život, tvorbu a osudy dvou klasiků národní literatury: Čišinského a vojvodinského Rusína Havriila Kostelnika (1886–1948). Zmínil velká práva, jakých se dostává asi 20 tisícům Rusínů ve Vojvodině. Každý den mají několik hodin televizního a rozhlasového vysílání. Všichni si ještě pamatujeme doprošování, aby se pro lužickosrbské děti vysílal aspoň *Pěškowčik*.

Českou výpravu zastupovali Petr Kaleta, Viktor Velek a pisatel. Srby jako národ prodchnutý hudbou bezpochyby zaujal příspěvek hudebního vědce V. Velka, který se věnoval česko-lužickým hudebním akcím v Čechách v meziválečném období, na kterých byly popularizovány Čišinského texty. Tato popularizace byla umocněna tím, že některé básně byly českými skladateli zhudebněny. P. Kaleta hovořil hlavně o pracích Adolfa Černého, které pojednávaly o Čišinském. Můj příspěvek se jmenoval *J. Bart-Čišinski v korespondenci mezi Černým a Mukou*.

Krátce po závěrečných slovech hlavních organizátorů France Šěna a Dietricha Šolty jsem vyběhl ze Srbského domu. Na nádraží mě dostihla Sonja Wölková, která jela do Drážďan. Ve vlaku se řeč stočila také na pana Mudru. Poznala ho už jako malá holka. Byl to totiž dobrý přítel jejího otce Frida Michařka. Byl u nich častým hostem a trávil s nimi i dovolené. Soupravu skleniček, kterou kdysi obdržel F. Michařka od pana Mudry, má dnes Sonja Wölková za sklem stěny v obývacím pokoji. A každému, kdo přijde na návštěvu, tyto skleničky ukazuje a říká, že jsou od pana Mudry.

Domů jsem přijel povzbuzen a s vědomím, že práce, kterou dělám, má rozhodně smysl. Každý pobyt v Lužici je pro mě inspirací.

Jan Budar: *Serbja 2.0 – puće do digitalizacije*. Rozhľad, číslo 8, rok 2009.

Internet, digitalizace, multimediální telefony jsou považovány za něco určeného především mládeži. Nicméně roste počet jejich uživatelů i mezi seniory. Mezi Lužickými Srby tomu není jinak. Autor je nazývá (bez ohledu na věk) *medialnje wotewrjeni Serbja*; pohybují se pravidelně na internetu a znají současné technické možnosti. S tím je dle autora spojena zásadní potíž. Nenavštěvují určité webové stránky jen proto, že jsou lužickosrbské, ale protože se jim zamlouvá jejich pojetí. Srbské stránky, které jsou technicky zastaralé, nemohou soupeřit s podobně zaměřenými německými stránkami. Jestliže jsou německé stránky lepší, navštěvují uživatelé tyto webové prezentace. Konkurenceschopné jsou jen stránky s jedinečným srbskou náplní, a takových není mnoho.

Postupným rozšířením internetu vzrůstaly (a stále rostou) požadavky na kvalitu webových stránek. Navíc uživatel očekává, že stránky budou pravidelně aktualizovány. To vyžaduje samozřejmě náklady, což ztěžuje situaci srbských projektů. Autor poukazuje, že je třeba si uvědomit základní rozdíl mezi „konzumními“ médii (televize, noviny, rádio) a internetem, který dává řadu možností aktivním uživatelům k seberealizaci. V tomto nahrává Srbům globalizace. Řada digitálních produktů je připravena k jazykové lokalizaci. Stačí technický zájem a chuť experimentovat. Autor proto doufá, že brzo vyroste skupina *medialnje aktiwnych Serbow*.

Josef Šaur

Říjnový Pomhaj Bóh se věnuje z velké části aktuálnímu dění mezi lužickosrbskými evangelíky. 12. září proběhl *Serbski bus* 2009, tradiční výlet vedl tentokrát do Čech. Již samotná cesta je vždy nejen příležitostí k rozhovorům, ale také poznávání. Handrij Wirth letos seznámil účastníky se zajímavostmi vázícími se k místům, jimiž cesta na východ od Budyšina vedla (Wuricy a Filip Řezak se svým slovníkem, Bukecy a práce superintendenta Mjerwy, Ochranov a hrabě Zinzendorf, Žitava a hrob Mikławše Andrického). Česko-lužickosrbské bohoslužby se konaly v Železném Brodě. Kázání měli srbský superintendent Jan Malink a kazatel sboru Jednoty bratské Jiří Polma. Zde byl pro účastníky bohoslužeb připraven společný oběd s čilou česko-srbskou konverzací. Dalším bodem programu byla zastávka u hrobu nedávno zemřelého přítele Lužických Srbů faráře Miroslava Hlouška. Býval pravidelným účastníkem lužickosrbských evangelických církevních dní a neúnavným propagátorem Lužice v Čechách. Cesta výletníků zpět do Lužice vedla přes Kořenov, kde stojí právě sto let stará dřevěná kaplička. Po cestě se jako vždy také zpívalo – proto jsou pokaždé po ruce *spěwarske* (církevní zpěvník) a *spěwniki* (zpěvníky lidových či společenských písní). Pro mnohé účastníky je takový výlet vzácnou příležitostí k rozmlouvám v mateřštině, jak dosvědčuje i autorka článku Waltraud Trörlčowa.

Článek Manji Bujnowské se věnuje dalšímu podniku, který rovněž pořádalo *Serbske ewangelske towarstwo*. Bylo jím zářijové **rodinné putování do Wuježka** pod Čornobohem. Při něm byl čas na společná posezení a výlet na Čornoboh, ale také společnou pobožnost na Dejkec/Pawlikec statku. Program připravily děti, které se předtím zúčastnily náboženského týdne v Ebersdorfu u Lubije, a také děti ze školky *Witaj* v Bukecích. Večerním programem bylo

vystoupení skupiny *Přezpólni* pod vedením Fabiana Kaulfürsta a táborový oheň. Došlo i na další zpívání a tance, než se účastníci rozjeli do všech koutů Lužice.

Dále PB informuje o 150 let starých varhanách Korly Awgusta Kocora v Ketlicích, o neděli ve větošovských kostelích a vzpomíná na židovskou obec v Budyšině. **HH**

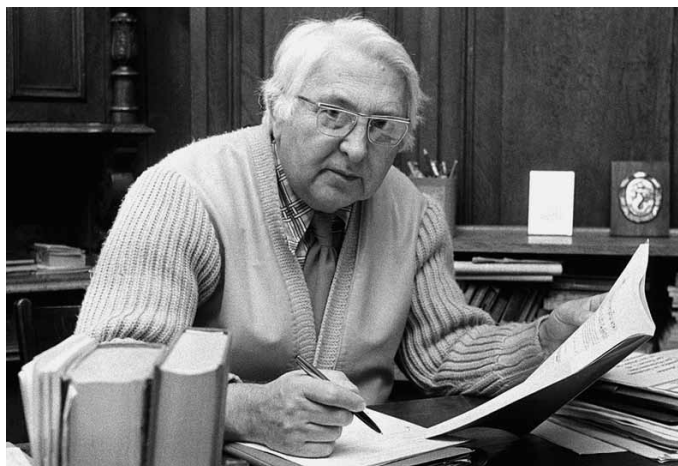
Rozhovor s Milanem Hrabalem byl uveřejněn na internetovém Portálu české literatury dne 28. listopadu 2009 v rubrice Aktuality. S jedním z našich předních moderních překladatelů lužickosrbské literatury rozmlouval Ivo Harák. Milan Hrabal hovořil především o minulosti a současné situaci Lužických Srbů, jejich jazyka a kultury, které se snaží při každé vhodné příležitosti popularizovat a tak jim pomáhat. Vypráví o svých prvních zážitcích se srbsčinou a Srby, vzpomíná např. na Hanku Krawcec.

Dotazy I. Haráka směřovaly také na nejdůležitější originální literární počiny v Lužici i na publikace vydané či chystané u nás. Čtenáře možná překvapí počet známých českých knih, které byly přeloženy do srbstiny. Hrabal však poukazuje i na to, co ještě chybí – může nás jen těšit, že sám aktivně usiluje o nápravu, jak se dovídáme z odpovědi, v níž popisuje stav hornosrbského překladu Máchova Máje. Hovoří i o úloze současné Obce spisovatelů, v němž aktivně působí. Vlastní tvůrčí plány má přitom rozsáhlé a lze se jen těšit na jeho nové práce, jak vlastní básnické, tak překladatelské.

Portál české literatury www.czechlit.cz funguje od roku 2005 pod Ministerstvem kultury ČR. Od letoška jej řídí a administruje Literární sekce Institutu umění (Viktor Debnár). V jeho vedení je nadprůměrně zastoupena obec přátel Lužice: šéfredaktorem je Jaroslav Balvín, členem redakční rady Ivo Harák. **zbs**

LETOPIS

Jurij Winar (pseudonym Jurk) se narodil 20. listopadu 1909 v hornolužickém Radworu. Po maturitě studoval (1929–1932) pedagogiku a folkloristiku na Vysoké škole technické v Drážďanech, což bylo spojeno s hudebním vzděláním na tamní konzervatoři. Po hudební stránce se ho ujal Bjarnat Krawc. Od roku 1933 byl hlavním dirigentem Svazu lužickosrbských pěveckých spolků až

do jeho násilného rozpuštění v roce 1937. Zajímavé je, že uspořádal v Budyšině první lužickosrbský koncert po válce spolu se zpěváky Rudé armády (12. srpna 1945). V letech 1948–1952 byl docentem hudby v Srbském učitelském ústavě. V roce 1952 se stal spoluzakladatelem Srbského lidového uměleckého souboru, jehož správcem a uměleckým vedoucím byl až do roku 1960. V letech 1961–1984 vykonával funkci ředitele budyšínské hudební školy. Jeho dílo obsahuje komorní, orchestrální, vokální, taneční i zábavnou hudbu. Zemřel v Budyšině 11. května 1991.

Literárně debutoval pod pseudonymem Čichimichaľ ‚žluva‘. Později psal pod pseudonymem Jurk. Vydal několik sbírek převážně satirických básní a satirickou novelu *Hrěšna wjes*. První satirická kniha *Šerjenja a bludnički* (Nowa Doba, 1954) obsahuje dobové společenské satiry, jaké vycházely například v českém týdeníku Dikobraz, jsou tu ale i texty nadčasové. Přinášíme ukázkou:

Kritika

Wjele
rjanosćow
a
nowosćow
chowa twoja kniha.

Tola –
to ma zmija –

Rjanosće njesu nowe
a
nowosće žane
rjane.

Kritika

Jistě zaujme tvoje kniha,
pěkné a nové věci skrývá.

Leč, příteli můj, věž,
kde zakopán je pes:

Co je pěkné, není nové, zdá se,
a nic nového není pěkné zase.

Medailon *Milan Hrabal*, parafráze *Radek Čermák*.

V pátek 11. prosince obhájil na FF UK v Praze **doktorát pro obor slovanské literatury** (titul Ph.D.) sorabista a člen SPL Mgr. Zdeněk Valenta (Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem). Tématem jeho trojdílné disertační práce byla *Počáteční léta korespondence mezi Arnoštem Mukou a Adolfem Černým. Od navázání kontaktu po drážďanskou výstavu (1885–1896)*. Školitelem byl doc. PhDr. Ctirad Kučera, CSc., oponenty prof. PhDr. Zdeňka Trösterová, CSc., a doc. PhDr. Petr Kaleta, Ph.D. Blahopřejeme! **red**

ZÁPISNÍK

Valná hromada SPL se bude konat v sobotu 27. II. 2010 v Lužickém semináři. Hodinu a pořad jednání zveřejníme v příštím čísle.

Česko-lužický věstník vydává Společnost přátel Lužice, U Lužického semináře 90/13, 118 00 Praha 1-Malá Strana, www.luzice.cz, tel. 234 813 146, za **finanční podpory ministerstva kultury ČR** ročně v osmi číslech a dvou dvoučíslech nákladem 300 výtisků. Cena 20 Kč.

Redakce: vedoucí Richard Bígl, Zelenohorská 506/17, 181 00 Praha 8-Bohnice, biegl@email.cz, tel. 723 598 953; zástupce Petr Kalina, vestnik@luzice.cz; Zuzana Bláhová, Radek Čermák, Josef Šaur, Jan Zdichynec.

Roční předplatné: ČR 200 Kč, zahraničí 20 € (hotově 15 €) bankovním převodem na účet ČSOB (Poštovní spořitelny) 181757044/0300. Objednávky a stížnosti na nezasilání: Klára Poláčková, Pionýrů 310/5, 289 23 Milovice, polackova.klara@seznam.cz, tel. 607 588 684.

Redakce se neztotožňuje vždy s názory a slohem autorů. Za pravdivost odpovídá autor. MK ČR E 6880. ISSN 1212-0790.